logopedie.cz | 19.11.2026

RECENZE PUBLIKACE

VÝVOJOVÁ VERBÁLNÍ DYSPRAXIE

Tomáš Kubík[1]

Tomáš Kubík

Obor klinické logopedie v českém jazykovém prostředí dlouhodobě trpí nedostatkem kvalitních publikací, které by přinášely nejnovější souhrnné poznatky k jednotlivým řečovým a jazykovým poruchám dětí a dospělých. Publikace Vývojová verbální dyspraxie Barbory Červenkové je ovšem zcela viditelně naprostou výjimkou.

Publikace je určena především odbornému publiku z řad klinických logopedů, neboť čtenářům v devíti kapitolách nabízí možnost důkladného a systematického studia z vědní oblasti neurovývojových poruch řeči a jazyka. A nejen to, součástí publikace je i bohatá příloha diagnosticko-terapeutických materiálů.

První kapitola knihy se věnuje základnímu terminologickému zakotvení motorické praxie a jejím poruchám v širších souvislostech celkového vývoje motoriky člověka. Popisuje projevy tzv. vývojové poruchy motorické koordinace a uvádí v literatuře nejčastěji zmiňované subtypy této neurovývojové poruchy.

Druhá kapitola přináší poznatky z oblasti vývoje motorických zákonitostí řečových schopností. Kromě nutného přehledu definic vývojové verbální dyspraxie čtenář nalezne detailní popis modelu řečové praxie Anity Van Der Merwe. Důležitým aspektem tohoto modelu řečové produkce je, že na rozdíl od mnoha jiných modelů vnímá proces plánování a programování jako dva rozdílné (nikoli však nezávislé) stupně přípravy řečové produkce, které se formují na odlišných etážích neuronálního systému. Celý systém řečové produkce se utváří od raného vývoje dítěte a díky systému senzomotorické integrace dochází postupně k internalizaci jak motorického plánu pro jednotlivé hlásky, tak i plánu, který umožňuje jejich sukcesivní (re)kombinace do slabik a víceslabičných slov podle fonotaktických pravidel jejich rodného jazyka. Čtyřstupňový model umožňuje klinickým logopedům lépe odhalit místo odchylky ve vývoji řečových procesů a nastavit vhodnější terapeutický program.

Text třetí kapitoly jednak přináší informace o tom, jaká jsou kritéria klasifikace vývojové verbální dyspraxie v zahraničí a jaká kritéria lze v současné době uplatnit u nás s ohledem na chybějící standardizované diagnostické nástroje, jednak zahrnuje popis specifických projevů vývojové verbální dyspraxie v různých věkových kategoriích.

Podrobný popis aplikace diagnostických nástrojů a postupů k odhalení vývojové verbální dyspraxie a jejího odlišení od jiných neurovývojových typů řečových a jazykových poruch, jako jsou např. vývojová dysartrie, fonologická porucha či vývojová dysfázie, přináší kapitoly čtyři a pět a následně i kapitola devět, která je svým způsobem zpracována jako přesný metodický návod komplexního a kontrolního vyšetření obsahující i návrh hodnocení efektivity terapie.

Zbylé kapitoly knihy se týkají terapie vývojové verbální dyspraxie. Šestá kapitola obsahuje přehled nejznámějších terapeutických programů. Sedmá má za úkol poskytnout odborníkům informace o základních terapeutických principech, které lze při práci s dětmi s vývojovou verbální dyspraxií v různé míře uplatnit, například přibližuje užívání proprioceptivních, kinestetických, vizuálních, auditivních a metakognitivních klíčů pomáhajících dětem osvojit si způsob provedení nových řečových pohybů. Poslední kapitola z části věnovaná terapii vývojové verbální dyspraxii má v podstatě podobu strukturovaného pracovního programu. Obsahuje hierarchickou strukturu pro výběr slov dle jejich délky a skladby, která terapeutům napomáhá zvolit konkrétní cíle nácviku. Navíc jsou u jednotlivých úrovní průběhu terapie v textu zahrnuty odkazy na konkrétní pracovní listy, které mohou kliničtí logopedi ve své práci s dětmi s vývojovou verbální dyspraxií využít.

Je zřejmé, že komplexnost zpracování tématu vývojové verbální dyspraxie v této ojedinělé publikaci je zdrojem inspirace pro klinicko-terapeutickou práci a především vzorem pro tvorbu dalších publikací, které se budou podobným způsobem věnovat i ostatním typům neurovývojových poruch řeči a jazykových funkcí u dětské populace.

Literatura

ČERVENKOVÁ, B., 2022. *Vývojová verbální dyspraxie*. Brno: Erithacus. ISBN 978-80-908702-0-8.

[1] Mgr. Tomáš Kubík, Ph.D., Nemocnice Písek, a.s., Karla Čapka 589, 397 01 Písek, Česká republika. E-mail: kubik@nemopisek.cz.